OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR NOMIDAGI
ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
_____________ B. Axmedov
“___” ___________ 2025-yil

“IJTIMOIY FANLAR” KAFEDRASI

“TA’LIM SOTSIOLOGIYASI” FANI SILLABUSI (TASB208)

Bilim sohasi:	**300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot**
Ta’lim sohasi:	**310000 – Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar**
Ta’lim yo‘nalishi:	**60311000 – Sotsiologiya**
Semestr:	**4**
Kredit miqdori:	**6**

ANDIJON – 2025

Ushbu hujjat Andijon davlat universiteti mulki hisoblanadi va uni oluvchilar uchun maxfiy bo‘lib, to‘liq yoki qisman nusxa ko‘chirilishi, tarqatilishi yoki ko‘paytirilmasligi yoki uchinchi shaxslarga berilmasligi kerak. Ushbu materialni ko‘paytirish, tarqatish, nusxalash, oshkor qilish, o‘zgartirish, tarqatish yoki nashr etishning har qanday shakli qat’iyan man etiladi.

Kun	
Avgust 2025	Ushbu sillabus Andijon davlat universiteti kengashining 2025-yil “___”- _______ dagi _____ -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.
	Tuzuvchi: Xushvakova N.A. – “Ijtimoiy fanlar” kafedrasi v.b.dotsenti, s.f.f.d.,(PhD).
	Taqrizchilar: 1.Z.M.Xayitmatov – Andijon davlat universiteti, “Ijtimoiy fanlar” kafedrasi dotsenti, s.f.f.d.,(PhD). 2. K.Kayumov – O‘zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti “Ijtimoiy fanlar” kafedrasi dotsenti, s.f.f.d.,(PhD).

MUNDARIJA:

TASB208 : TA’LIM SOTSIOLOGIYASI

1. Fan tavsifi 4
2. Fanning dastlabki rekvizitlari 4
3. Fanning maqsadi 4
4. Ta’lim berish natijalari 4
5. Ta’lim berish usullari 4
6. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar 5
7. Adabiyotlar 5
8. Soatlar/Kreditlar 6
9. Fanning tarkibiy tuzilishi 6
10. Talabalar bilimini baholash 9
11. Akademik talablar 10

Ta’lim sotsiologiyasi (TASB208)

1.Fan tavsifi

Ta’lim sotsiologiyasi — bu sotsiologiyaning bir tarmog‘i bo‘lib, jamiyatda ta’lim tizimi, uning tuzilishi, ijtimoiy funksiyalari va jamiyatning turli qatlamlariga ta’sirini o‘rganadi. Ushbu fan orqali talaba **ta’lim va jamiyat o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarni**, ijtimoiy tenglik va farovonlikni ta’minlashdagi ta’limning rolini, shuningdek, ta’lim tizimidagi muammolarni tahlil qilishni o‘rganadi.

2.Fanning dastlabki rekvizitlari

Umumiy sotsiologiya (US110), Sotsiologik tadqiqotlar metodologiyasi, metodi va texnikasi (STMMT 109), Sotsiologiya tarixi (ST 113).

3.Fanning maqsadi

Fanning maqsadi O‘zbekistonda ta’lim tizimini, uning taraqqiyotini, kelajagini, O‘zbekiston yangi Konstitutsiyasini va ta’lim to‘g‘risidagi qonunlarini hisobga olgan holda har tomonlama o‘rganish va talabalar ongiga etkazish, ular ongiga ilm-fanga, ta’lim-tarbiyaga, kadrlar masalasiga nisbatan chuqur hurmat, qiziqish va uni e’zozlash ruhini yaratishga intilish hamda O‘zbekistonda ta’lim tizimidagi islohotlar, Oliy ta’limni gumanitarlash hamda o‘qituvchi va ilmiy xodimlarning demografik tartibi masalalari, talaba va professor-o‘qituvchilarning ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli va ijtimoiy munosabatlarini o‘rganishdir.

4. Ta’lim berish natijalari

- Ta’lim sotsiologiyasini mustaqil fan sifatida shakllanishi omillari, uning tadqiqot obyekti va predmeti, strukturasi va fanlar tizimidagi o‘rni, jamiyatni yaxlit ijtimoiy tizimligi, shaxs va jamiyat munosabatlari, ijtimoiy hayotning dolzarb muammolari, haqidagi bilimga ega bo‘lishlari kerak;
- Ta’limning mohiyatini bilishlari lozim;
- Ijtimoiy tamoyillarini, ta’limdagi asosiy masalalarning sotsiologik yechimini tushuntirish va ta’lim tizimining barcha funktsiyalarini jamiyat hayotidagi keng imkoniyatlar darajasida amal qilishni ta’minlash;
- Jamiyatda ijtimoiy hayotning turli sohalaridagi samarali ta’sirini o‘rganish va ta’lim sifatiga erishishning tavsiyanomalarini yaratishdan iboratishning asosiy omillarini tasniflay olishni bilishi kerak;
- “Ta’lim sotsiologiyasi” fani bo‘yicha tizimli bilimlarga ega bo‘lishi, fan va ta’lim sohasida ro‘y berayotgan hodisalar va jarayonlar haqida holis qiyosiy taqqoslay oladi;
- Zamonaviy ilmiy asoslarda ulardan hayotiy va kasbiy faoliyatida foydalana olishni obyektiv tahlil qilishni biladi;
- Ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha raqobatbardosh umumkasbiy tayyorgarlikka ega bo‘ladi;
- Mustaqil ravishda yangi bilimlarni yaratish, o‘z-o‘zini takomillashtirish ko‘nikmasiga ega bo‘ladi.

5. Ta'lim berish usullari.

– real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish;
– esse, tezis va maqolalar yozish;
– vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish;
– jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim;
– muhokamalarda ishtirok etish;
– kichik guruhlarda ishlashni tashkil etish;
– loyiha ishini bajarish;
– mustaqil ishlarni bajarish;
– taqdimot tayyorlash;
– turli darajadagi testlarni yechish;
– so'rov o'tkazish

6. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.

1. Ta'lim tizimining jamiyat taraqqiyotidagi roli.
2. Maktabda ijtimoiy tenglik masalalari.
3. Ta'lim va iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlik.
4. Ota-ona ishtirokining yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati.
5. Gender tengligi va ta'lim: real holatlar tahlili.
6. Maktab va jamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabat.
7. Ta'lim tizimidagi sinfiy farqlanish va uning oqibatlari.
8. Milliy qadriyatlar va zamonaviy ta'lim tizimi.
9. Ijtimoiy tabaqalashuv va ta'lim imkoniyatlari.
10. Talabalarda ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish.
11. Ta'limda innovatsion texnologiyalar va ularning ijtimoiy ta'siri.
12. Qishloq va shahar maktablaridagi ta'lim sifati farqlari.
13. Ta'lim tizimida inkluziv yondashuvning ahamiyati.
14. Ta'lim orqali yoshlar orasida ijtimoiy mobilizatsiya.
15. Ommaviy madaniyat va yoshlar ma'naviy tarbiyasi.
16. Kadrlar tayyorlash va mehnat bozoriga moslashish.
17. Ta'lim siyosati va uning samaradorligini baholash.
18. Maktabdagi ma'naviy-axloqiy tarbiya tizimi.
19. Yoshlar orasida bilim va kasb tanlash ijtimoiy omillari.
20. Globalizatsiya ta'sirida milliy ta'lim tizimi.
21. Oliy ta'lim va bandlik: zamonaviy talablar.
22. Talabalar orasida ijtimoiy faollik darajasi.
23. Ta'lim tizimida innovatsion metodlarning samaradorligi.
24. Internet va ijtimoiy tarmoqlarning ta'lim jarayoniga ta'siri.
25. Maktab kutubxonalarining yoshlar ma'naviy tarbiyasidagi roli.
26. Pedagoglarning ijtimoiy statusi va ta'lim sifatiga ta'siri.
27. Kichik sinf yoki katta sinf muhitining ta'lim sifati bilan bog'liqligi.

28.XX asr oxirida ta’lim taraqqiyoti
29.Talaba-yoshlarning madaniy va sport faoliyatlarida ishtiroki.
30.Ta’lim va yoshlar orasida jamiyatga integratsiya jarayoni.

7. ADABIYOTLAR.
Asosiy adabiyotlar:

1. Sotsiologiya. Darslik. mualliflar jamoasi. Toshkent: “Vneshinvestprom”, 2023. – 496 b.
2. Alikariyeva A.N.Ta’lim sotsiologiyasi//O‘quv qo‘llanma. -Toshkent: “Vneshinvestprom”, 2023. – 496 b.

Tavsiya qilinadigan qo‘shimcha adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.Rasmiy nashr – Toshkent: “O’zbekiston”, 2023. – 80 b.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, 23.09.2020.yildagi O‘RQ-637-son.Qonunchilik palatasi tomonidan 2020-yil 19-mayda qabul qilingan Senat tomonidan 2020-yil 7-avgustda ma’qullangan.
3. Хан В.С. Основы социологии: Учебник. - Т.: Изд. «Фан зиёси», 2023 г. - 288 с.
4. Jiyanmuratova G.Sh. Sotsiologiya tarixi. Darslik. – Toshkent: “Innovatsiya-Ziyo”, 2020. – 466 b.
5. Павленок П. Д. Социология: Учебное пособие / П. Д. Павленок, Л. И. Савинов, Г. Т. Журавлев. 3-э изд. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2016. – 736 с.

Internet manbalari:

1. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali.
2. www.lex.uz - O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari portali.
3. www.ziyonet.uz - O‘zbekiston Respublikasi ta`lim portali.
4. www.UNWTO – Butunjahon turizm tashkiloti portali.
5. www.tour.uz - O‘zbekiston Respublikasi turizm davlat qo`mitasi.
6.www.stat.uz - O‘zbekiston Respublikasi statistika qo`mitasi portali.

8. Soatlar/Kreditlar

To‘rtinchi semestr kredit modul miqdori – 6 ECTS

Ta’lim turi	Ma’ruza	Seminar mashg‘ulot	Laboratoriya	Mustaqil ta’lim	Jami
Kunduzgi	36	36	-	108	180
Jami:	**36**	**36**	**-**	**72**	**180**

9. Fanning tarkibiy tuzilishi

T/r	Mavzular	Ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlar rejasi:	Soatlar		
			Ma'ruza mashg'ulotlari	Seminar mashg'ulotlari	Mustaqil ta'lim
4-semestr					
1.	**Ta'lim sotsiologiyaning predmeti, obyekti va vazifalari**	*1.Ta'lim sotsiologiyasining nazariy asoslari.* *2.Ta'lim sotsiologiyasining muhim konsepsiyalari.* *3.Ta'lim sotsiologiyasining tadqiqot sohalari.* *4.Ta'lim sotsiologiyasining asosiy kategoriyalari.* *5.Ta'lim sotsial institut sifatida.* *6.Shaxs ijtimoiylashuvida ta'limning roli.*	4	4	8
2.	**Ta'lim sotsiologiyaning asoslari va shakllanishi**	*1. Ta'lim sotsiologiyasini fan sifatida shakllantirish.* *2.E.Dyurkgeymning sotsiologik ijodida ta'lim va tarbiya tushunchasi.* *3.P.Sorokinning ta'lim va maktabga ijtimoiy institut sifatida qarashlari.* *4.K.Manxaym asarlarida sotsiologik g'oyalar.*	2	2	8
3.	**Ta'lim tizimida islohotlar**	*1. O'zbekistonda ta'lim tizimining islohoti.* *2. O'zbekistonda ta'lim to'g'risidagi qonun.* *3. Kadrlar tayyorlash milliy Dasturi.* *4. Ta'limning vazifalari va masalalari. Islohotning muddati va bosqichlari. Oliy ta'lim jamoatchiligi ko'zgusidagi islohotlar.*	2	2	8
4.	**Ta'lim tizimi ijtimoiy institut sifatida**	*1. Ta'limning boshqa ijtimoiy institutlar bilan aloqadorligi.* *2. Ta'limning* *3. raqobatbardoshligi.* *4. Zamonaviy ta'lim siyosatining* *5. nazariy asoslari.* *6. Ta'lim va jamiyat ma'naviy sohasi. Ta'limni gumanitarlash va gumanizatsiyalash muammolari.* *7. Sotsial-gumanitar sohalarni o'qitishning sifatini oshirish-gumanizatsiyalash jarayoni.*	2	2	8

5.	**Ta'lim jarayonidagi boshqaruv tamoyillari**	1. *Ta'lim sifatini boshqarish.* 2. *Boshqaruv tamoyillari va mexanizmi.* 3. *Oliy ta'limni boshqarishning tuzilishi va tizimi.* 4. *Oliy ta'limni boshqarish bosqichlari.* 5. *Xodimlarning ijtimoiy xulq-atvorini* 6. *rag'batlantirish.* 7. *Boshqaruv faoliyatida nizolar.*	2	2	8
6.	**Ta'lim tizimini sotsial boshqarish mexanizmlari hachnaruvning nazariy**	1. *Sotsial boshqaruv tushunchasi va ta'limdagi nazariy asoslari* 2. *Ta'limni boshqarishda tizimli yondashuvlar* 3. *Ta'lim sifatini oshirishning sotsial mexanizmlari* 4. *Oliy ta'lim tizimida sotsial boshqaruvning muammolari va istiqbollari*	2	2	8
7.	**Rivojlangan xorijiy mamlakatlar oliy ta'lim tizimini boshqarish tajribasi**	1. *Rivojlangan xorijiy davlatlar ta'lim tizimidagi hozirgi yo'nalishlar.* 2. *Zamonaviy ta'lim tizimining taraqqiyoti (AQSH va Yaponiya misolida).* 3. *Xalqaro hamkorlik va ta'lim sohasidagi yangi shakllar.* 4. *Bakalavr va magistrlarni tayyorlashni boshqarish tajribasi.* **5.** *Oliy ta'limni moliyalashtirish va tijorat faoliyati.*	4	4	8
8.	**Jamiyatning ta'lim tizimi va ijtimoiy tuzilishi**	1. *Ta'lim ijtimoiy farqlash mexanizmi sifatida.* 2. *Ta'limdagi ijtimoiy tabaqalanish mexanizmlari.* 3. *Ommaviy va elita ta'limi.* 4. *Madaniy kapital.* 5. *Markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan ta'lim.* 6. *Ta'lim va davlat o'rtasidagi munosabatlar (ta'lim ustidan nazoratni markazlashtirish darajasi).*	4	4	8
9.	**Talabalar va yosh mutaxassislarning bandligi va ishga joylashuvi**	1. *Ta'lim paradigmalari: pedagogik g'oyalar.* 2. *Paradigma yaratish tamoyillari.* 3. *Ta'lim paradigmalariga sotsiologik yondashuv.*	2	2	8
10.	**Ta'lim paradigmalari**	*1.Iqtisodiy konfliktlarning mazmun mohiyati.* *2. Sog'lom va nosog'lom raqobat.*	2	2	6

		3. Biznes raqobatning ijtimoiy oqibatlari. *4.Iqtisodiy konfliktlarning funksiyalari.*			
11.	**Ta'lim sifati sotsiologik muammo sifatida**	*1. Ta'lim sifati tushunchasi.* *2. Pedagogikada ta'lim sifatini talqin qilish.* *3. Boshqaruv yondashuvi ko'zgusida ta'lim sifati.* *4. Kvalitologiya sifat to'g'risidagi fan.* *5. Ta'lim sifatini o'rganishga sotsiologik yondashuv.* *6. Respublika oliy ta'limida sifat muammosi.*	2	2	6
12	**Oliy ta'lim tizimida kadrlar siyosati**	*1.Markaziy Osiyodagi mintaqaviy barqarorlikni ta'minlashda O'zbekistoning tutgan o'rni.* *2.O'zbekistoning milliy totuvlik va diniy bag'rikenglik siyosati.* *3.O'zbekistonning yangi taraqqiyot strategiyasida mintaqaviy ziddiyatlarni hal etish masalalari.*	2	2	6
13	**Ta'limni empirik o'rganish texnologiyasi**	*1. Ta'limni empirik o'rganish uchun miqdoriy strategiyalar.* *2. Miqdoriy strategiyalarning xususiyatlari.* *3. Ta'limni empirik o'rganish dasturi.* *4. Ta'limni empirik o'rganish uchun sifatli strategiyalar. Sifatli strategiyalarning* *5. xususiyatlari.* *6. Ta'limni o'rganishda sifatli strategiyalarni qo'llash tajribasi.*	2	2	6
14	**Professor-o'qituvchilar va talabalar ijtimoiy faollogini oshirishda sotsiologik tadqiqotlar**	*1. Professor-o'qituvchilar va ijtimoiy faolligini kuchaytirish ta'lim sifatini* *2. oshirishning asosiy omili sifatida.* *3. Professor-o'qituvchilar mehnat faoliyatining ijtimoiy jihatlari.* *4. Talabalar faolligiga ta'sir etuvchi ijtimoiy omillarni tadqiq va tahlil etish.* *5. Oliy o'quv yurtlarida ta'lim-tarbiya tizimining monitoring tadqiqotlari.*	2	2	6
15	**Ta'lim sifatini oshirishda modellashtirish va prognozlash muammolari**	*1. Ta'lim sifatini oshirishda matematik usullar.* *2. Oliy o'quv yurtlari professor-o'qituvchilarining salohiyatini prognozlashning matematik modeli.* *3. Ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish va tuzilmaviy optimallash* *4. usullari.* *5. Professor-o'qituvchilar va talabalarning ijtimoiy faoliyatini boshqarishning matematik modeli.*	2	2	6
		Jami soat:	36	36	108

10. Talabalar bilimini baholash

<table>
<tr><th rowspan="2">Maksimal va saralash ballari</th><th colspan="2">Ma’ruza mashg‘ulotlarida 30 ball</th><th colspan="2">Seminar mashg‘ulotlarida 30 ball</th><th>jami</th><th>Yakuniy nazorat</th><th>Jami</th></tr>
<tr><td>Oraliq nazoat uchun</td><td>Mustaqil ta’lim</td><td>Joriy nazorat uchun</td><td>Mustaqil ta’lim</td><td rowspan="4">60</td><td rowspan="3">40</td><td rowspan="4">100</td></tr>
<tr><td>Maksimal bal 100%</td><td>15</td><td>15</td><td>15</td><td>15</td></tr>
<tr><td>Saralash bali 60%</td><td colspan="4">Saralsh bali 36 ball</td></tr>
<tr><td>Nazoratni o‘tkazish muddati va shakli</td><td colspan="2">Fanning 70 foiz o‘zlashtirilganda (yozma)</td><td colspan="2">Seminar mashg‘ulotlar davomida</td><td>Test</td></tr>
</table>

Talabaning semestr davomida fan bo‘yicha to‘plagan umumiy bali har bir nazorat turidan belgilangan qoidalarga muvofiq quyidagi formula orqali hisoblanadi:

$$YaB=JN+ON+YaN$$

Bu yerda:

JN — joriy nazorat; ON — oraliq nazorat; YaN — yakuniy nazorat.

Eslatma: dars mashg‘ultotlaridagi ishtiroki, joriy nazorat va oraliq nazoratlar uchun ajratilgan jami ballar (60 ball) ning kamida 60 foizi (36 ball)ni to‘play olmagan talabaning yakuniy nazoratga kirishiga ruxsat berilmaydi.

11. Akademik talablar

O'qituvchi va talaba o'trasidagi o'zaro munosabat samimiy va beg'araz bo'lishi lozim, talaba mustaqil bajargan topshiriqlarni belgilangan tartibda elektron pochta yoki o'quv platforma orqali yuboradi va javobni ham shu tartibda oladi. Belgilangan muddatda bajarilmagan topshiriqlar qayta qabul qilinmaydi. O'qituvchi talaba tomonidan bajarilgan topshiriqlarni antiplagiat dasturida tekshiradi, originallik darajasi 70 foizdan past bo'lgan ishlar baholash uchun qabul qilinmaydi. Talabaning bajargan topshirig'i 2 martagacha antiplagiat dasturida tekshirilishiga imkoniyat beriladi, natija talab darajasida bo'lmasa, ish qabul qilinmaydi.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i: **F. Odilov**

Fakultet dekani: **J. Xasanov**

Kafedra mudiri: **M. Yunusova**

Tuzuvchi: **N.Xushvakova**